

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

INSTITUTUL PENTRU
STUDIEREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

▪ cărți

Fodor János: *Bernády György. Politikai életrajz.* [György Bernády. Biografie politică] Lector Kiadó - Dr. Bernády György Közművelődési Alapítvány- Erdélyi Múzeum-Egyesület, Marosvásárhely-Kolozsvár, 2017. 255 p. + 12 p. ilustrații.

Abstract. Cartea are ca scop prezentarea vieții lui György Bernády (1886-1938) în forma unei biografii politice. Bernády s-a înscris în memoria posterității ca primar ctitor al Târgu-Mureșului modern, prefect al orașului și politician transilvănean marcant. Deși în ultima perioadă au existat câteva încercări, până în prezent nu a fost realizată o biografie politică cuprinzătoare. Pentru a completa această lipsă, autorul a folosit surse inedite, cercetând în Arhivele Naționale ale României, direcțiile județene Mureș și Cluj, precum și în Arhivele Naționale ale Ungariei, cuprinzând colecții speciale din muzee și biblioteci. Activitatea politică a lui Bernády poate fi analizată în două segmente: pe de o parte cea din timpul Monarhiei Austro-Ungare, iar pe de altă parte cea desfășurată în cadrul Partidului Maghiar din România, după 1918. Ambele părți cuprind noutăți despre viața personală și activitatea politică ale personajului descris. El s-a născut în județul denumit atunci Szolnok-Doboka, în localitatea Bethlen (Beclean, astăzi face parte din județul Bistrița-Năsăud), într-o familie cu tradiție în medicină și farmacie. Interesul lui Bernády pentru treburile comunității l-a determinat să urmeze și studii juridice și să intre în viața politică a orașului. Cei zece ani (1902-1912) în care Bernády a îndeplinit funcția de primar marchează perioada în care Târgu-Mureșul scapă de caracterul rural și devine un oraș pornit pe calea modernizării. Această perioadă a fost și cea în care cariera lui Bernády și-a atins apogeul. Reintrarea sa pe scena politică după 1918 - de data aceasta în România - era previzibilă. A reocupat funcția de primar pentru încă trei ani (1926-1929). Bernády a acționat în apărarea intereselor comunității maghiare devenită minoritară. Orientarea lui Bernády spre Partidul Național Liberal în perioada interbelică a cauzat deseori conflicte în cadrul președinției Partidului Maghiar. Deși Bernády avea relații bune atât cu prim-ministrul Bethlen István, cât și cu guvernul Brătianu, el nu a fost ales în funcția de președinte al partidului.

McGarry, Aidan: *Romaphobia. The Last Acceptable Form of Racism.* [Romafovia. Ultima formă acceptată a rasismului] Zed Books, London, 2017. 294 p.

Abstract. Cartea explorează cauzele și consecințele romafobiei și identifică sursa acestei atitudini în rolul jucat de către statele-națiune care în mod consecvent au exclus comunitățile de romi de la drepturi cetățenești egale și au construit profilul lor ca deviantul „celălalt” reprezentând o amenințare la adresa națiunii. Astfel, cartea analizează relațiile dintre teritorialitate, apartenență și identitate, precum și modurile în care statele au produs statutul de „outsider” al romilor cu scopul de a-și consolida puterea materială și simbolică, abordând chestiuni precum migrația, cetățenia, participarea, reprezentarea, spațializarea, stigmatizarea și marginalizarea. „Ultima formă acceptată a rasismului” se referă pe de o parte la faptul că romafovia deschisă și ascunsă este acceptată și justificată atât în conversațiile cotidiene cât și în sfera guvernamentală. Pe de altă parte, are în vedere și faptul că excluderea romilor nu este o caracteristică a unei națiuni specifice, ci ea se regăsește în toate statele europene. În perspectivă comparativă, cazul romilor din România reapare pe mai multe paliere ale analizei.

Pintea, Aura: *Imaginea evreilor din Maramureș în memoria colectivă.* Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2016. 620 p.

Abstract. Cercetarea de istorie orală bazată pe interviuri cu români, evrei, maghiari, ucraineni, martori și participanți activi ai relațiilor interetnice din actualul județ Maramureș (care se suprapune județului interbelic Maramureș și unor părți din Satu Mare, Sălaj și Someș) a scos la iveală detalii în legătură cu mentalitatea diferitelor grupuri sociale, precum și evoluția în timp a acestei mentalități, cu privire la imaginea evreilor, grup odinioară numeros, cu caracteristici speciale, care a marcat viața populației din localitățile în care a trăit. Imaginea evreilor din Maramureș, dar și amănunte ale vieții de zi cu zi ale relațiilor evreilor cu creștinii, s-au conturat din poveștile de viață ale 71 de persoane, coroborate, verificate și întregite cu documente de arhivă, respectiv cu literatură secundară.

Lucrarea este structurată în trei părți: evreii din Maramureș înainte de Holocaust, epoca Holocaustului și evreii din Maramureș după Holocaust. Prima parte este cea mai consistentă și are în vedere expunerea coordonatelor istorice, geografice, politice, culturale și sociale ale evreilor din Maramureș. Prin mai multe capitole, această parte prezintă evoluția comunității evreiești în Maramureș, organizarea lor instituțională, trăsăturile caracteristice ale acestor comunități: înfățișarea, viața de zi cu zi, alimentație, sărbători și evenimente majore ale vieții, ocupații, strategii matrimoniale, imaginea femeii evreice, practici magice, relații interetnice și sionism, având ca moment de referință perioada interbelică. Partea a doua analizează preponderent modul în care suferințele evreilor au fost percepute și interpretate de către martorii creștini ai Holocaustului. Ultima parte ia în considerare viața evreilor din Maramureș după Holocaust, trece în revistă strategiile adoptate de supraviețuitori și reintegrarea lor în societate, viața lor sub regimul politic comunist, emigrarea masivă sprijinită de autoritățile românești, și în final schimbările ambivalente aduse de transformarea regimului politic.

▪ reviste, articole

***Magyar Kisebbség*, anul XXII, volumul 83-84, numărul 1-2, 2017**

Abstract. Actualul număr al revistei este intitulat *Adottságok és kényszerek. Modernizáció Székelyföldön* [Modernizare în Ținutul Secuiesc]. Cele trei studii, care reflectă direct tematica propusă, abordează diferite aspecte ale acesteia. Astfel, studiul lui József Kánya trece în revistă asemănările în privința obstacolelor care au stat în calea modernizării în perioada 1876-1914, respectiv 100 de ani mai târziu, în perioada 1990-2016. László Geréb analizează modurile în care sectorul întreprinzător poate contribui la dezvoltarea locală și regională, respectiv trece în revistă posibilitățile (redușe ale) autorităților locale de a sprijini întreprinderile locale. Lucrarea a treia, semnată de Gergely Fejér-Király și Ottília Gyögy, evidențiază problemele principale ale sistemului financiar actual, prezintă o alternativă la activitățile bancare tradiționale, adică băncile comunitare, și evaluează posibilitățile introducerii acestora pe piața românească.

Secțiunea intitulată *Műhely* [Atelier] conține două studii. Primul reprezintă traducerea studiului Mădălinei Brașoveanu intitulat *Gânduri pentru o expoziție documentară: urme ale rețelei artistice Oradea - Târgu-Mureș - Sfântu Gheorghe în Arhiva fostei Securități* și publicat în *Caietele CNSAS* nr. 2/2014. Al doilea, semnat de Miskolczi Ambrus abordează istoria formării celor două principate românești, Moldova și Țara Românească, și interferențele culturale în această perioadă pe aceste meleaguri.

Secțiunea intitulată *Stúdium* [Studiu] conține lucrarea lui János Fodor care abordează un moment de cotitură din viața lui György Bernády (primarul Târgu-Mureșului între 1902-1912 și 1926-1929), când a efectuat o vizită de studiu în SUA (1911).

Numărul integral poate fi consultat pe pagina web a [Fundației Jakabffy Elemér](#).

▪ filme

Cea de-a XXIV-a ediție a **Astra Film Festival** a avut loc între 16-22 octombrie 2017 la Sibiu. În cele cinci secțiuni ale competiției, Internațional, Europa Centrală și de Est, România, Scurt-metraj și DocSchool, au fost incluse 57 de filme. Aici menționăm filmele care abordează minorități naționale din România:

Țara moartă, regizor Radu Jude, România, 2017, 85 min.

Sinopsis. Punând la îndoială acuratețea interpretării materialului arhivistic ca o reprezentare exactă a trecutului, *Țara Moartă* schimbă focusul de la ce înfățișează la întocmai ceea ce omite. Un hibrid între documentar și eseu, filmul folosește trei surse diferite de material de arhivă din anii 1930-1940, fiecare într-o măsură mai mică sau mai mare fictivă: fotografiile de studio deteriorate de vreme în care oameni obișnuiți pozează pentru cameră, jurnalul unui medic și scriitor evreu și fragmente audio de propagandă realizate pentru trei regimuri politice diferite. Jurnalul descrie orori inimaginabile, însă fotografiile nu arată niciun semn al acestora. Doar pozele uzate de vreme până la abstractizare pot fi uneori interpretate ca o confirmare tăcută. Toate celelalte prezintă obediența stranie cu indicațiile de scenă ale fotografului. Și tocmai consimțământul bizar la acest teatru artificial, aproape absurd, de marionete ne ajută să vedem istoria pentru ceea ce este, una dintre cele mai mari distorsiuni la care alegem să ne conformăm. ([sursă](#))

Muzică de petrecere, regizor Andrei-Nicolae Teodorescu, România, 2017, 75 min.

Sinopsis. Ca o compoziție simfonică dulce-amăruie sună poveștile celor trei copii romi ce cresc și copilăresc în sate din Vaslui, Neamț și Botoșani. Deși trăiesc în zone diferite, copiii urmează aceeași linie ideală: vor să deprindă virtuozitatea interpretării muzicii de petrecere specifică zonei lor, să devină muzicanți de succes, bogați îndeajuns încât să-și poată susține familiile și a le oferi acestora „un viitor”. Filmul îi urmează pe fiecare în viețile lor de zi cu zi: la școală, acasă în familie, la joacă și la repetiții, împreună cu prietenii, strădaniile și visele lor, restituind imagini complexe și tandre ale modurilor lor unice de a-și petrece copilăria în sunetul muzicii de petrecere. ([sursă](#))

Ultimul căldărar, regizor Cosmin Bumbuț, Elena Stancu, România, 2016, 60 min.

Sinopsis. Căldărarii sunt un clan aparte în rândul romilor. Mai demult, meseria le oferea mijloace de trai și un anumit statut social. În ultimii ani, vasele lor de aramă nu prea mai au căutare, așa că sunt nevoiți să găsească alte căi ca să poată trăi. Țările occidentale sunt o variantă, dar nici acolo nu-i așteaptă câini cu covrigi în coadă. Cu ajutorul unor imagini de excepție, ce poartă amprenta artistului-fotograf și bazându-se pe o documentare de tipul jurnalismului de calitate, echipa Bumbuț-Stancu își face debutul în documentar cu povestea complexă a unei comunități deja marginalizate, în pericol de a-și pierde identitatea ocupațională. ([sursă](#))

▪ anunțuri

Academia de vară *Diversity beyond Nation/ State (1948-2013)*, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 10-15.09.2018

Descriere. Academia de vară este organizată de către trei universități: Universitatea Babeș-Bolyai (România), Universitatea Eberhard Karls din Tübingen (Germania) și Universitatea Eötvös Lóránd (Ungaria). Cursurile din 2018 sunt rezultatul a mai multor ani de cooperare dintre universitățile amintite, în special în domeniile istoriei și a studiilor culturale, și reprezintă a treia ediție a academiei de vară dedicată doctoranzilor și cercetătorilor postdoctoranzi. Tematica ediției de față este axată pe experiențele specifice ale Regiunii Dunărea cu „diversitatea” din perspectivă istorică - înțeleasă nu ca problemă, ci ca una dintre avantajele regiunii.

Termenul-limită pentru aplicații: 15 mai 2018.

Mai multe informații găsiți [aici](#).

noutăți

În cercetarea minorităților naționale din România
octombrie 2017

▪ despre buletinul informativ Noutăți

Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea lui sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro. Cei care nu doresc să primească acest buletin informativ sunt invitați să ne contacteze în acest sens. Informații detaliate în legătură cu proiectul Noutăți în cercetarea minorităților naționale din România și numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina web a Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale (ISPMN), [aici](#). Pentru informații legate de proiectele derulate în cadrul ISPMN și publicațiile apărute la Editura ISPMN vizitați [pagina web a Institutului](#).